

ДОСВІД ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ У ЛОКАЛЬНИХ ВІЙНАХ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ, ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

© Слюсаренко А.В., 2006

Досліджено досвід ведення бойових дій у локальних війнах кінця ХХ – початку ХХІ століть, а також розкриваються деякі тенденції розвитку засобів збройної боротьби.

In the article experience of conduct of battle actions opens up in local wars of end XX are beginnings of XXI centuries, and also some progress of facilities of the armed fight trends open up.

Локальні війни кінця ХХ – початку ХХІ століть мають свої особливості у характері збройної боротьби та в формах і способах її ведення. На зміну застарілого озброєння прийшло нове – високоточна зброя та засоби її використання. В орбіту воєнних дій було включено космос. Воєнне мистецтво збагатилося новими поняттями: повітряна наступальна операція (ПНО), повітряно-наземна наступальна операція (ПННО), в яких головне значення почали мати засоби повітряного нападу (ЗПН), у боротьбі з якими помітно зросли роль і значення протиповітряної оборони (ППО). Боротьба між ЗПН і ППО набула принципового значення. У зв'язку з цим виникає потреба всебічного вивчення всіх змін у воєнному мистецтві, особливо у формах і способах збройної боротьби, які застосовувалися в локальних війнах. Особливого значення набуває вивчення та осмислення цих змін у воєнному мистецтві на сучасному етапі реформування та розвитку Збройних сил України, в умовах розширення географії участі їх частин і підрозділів у миротворчих операціях. Можна припустити, що під час таких операцій вони взаємодітимуть з військовими формуваннями інших країн і можуть опинитися в таких умовах, в яких знаходилися, зокрема, багатонаціональні сили (БНС) у війнах в зоні Перської затоки в 1991 та в 2003 роках.

Ступінь дослідження проблеми. До теперішнього часу у вітчизняній історіографії недостатньо проведено наукових досліджень, в яких комплексно було б висвітлено досвід застосування форм і способів ведення збройної боротьби. Значну увагу до вивчення досвіду локальних війн кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. приділили іноземні фахівці, а саме Х. Самерс [1], Б. Ватсон [2] та інші. В їх працях досить докладно розглянуті питання розгортання сил і засобів збройної боротьби та організації видів бойового забезпечення, але питання їх бойового застосування розкриті недостатньо. Окрім західних фахівців вагомий внесок в дослідження досвіду локальних війн кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. зробили російські та українські фахівці. Так, з питань застосування видів збройних сил, потрібно відзначити праці російських фахівців, а саме, М. Гарєєва [3], В. Сліпченка [4] та інших. Також вагомий внесок в галузі досліджень локальних війн зазначеного періоду зробили такі вітчизняні науковці, як В. Толубко, Ю. Бут, В. Косевцов [5], В. Телелим [6], Л. Артюшин, С. Мосов [7], М. Рибак [8], В.Макаров [9] та інші. Однак в цих роботах досвід ведення бойових дій та тенденції розвитку засобів збройної боротьби в локальних війнах кінця ХХ – початку ХХІ століть розкрито недостатньо глибоко. У них відсутній комплексний підхід, і це стало однією з причин обрання автором теми статті.

Новизна роботи полягає у комплексному висвітленні досвіду ведення бойових дій та тенденцій розвитку засобів збройної боротьби у локальних війнах кінця ХХ – початку ХХІ століть.

Стрімкий розвиток озброєння та військової техніки, передусім, керованої зброї, інформаційних і космічних технологій обумовлює постійні зміни у формах і способах ведення воєнних дій.

Глибокий аналіз сучасних воєнних конфліктів у зоні Перської затоки (1991 та 1998 роках), в Югославії (1999 р.), в Афганістані (2001 р.) та Іраку (2003 р.), дозволив виявити низку стійких тенденцій, які їм притаманні.

Під час бойових дій виникло немало нових нетрадиційних форм і способів збройної боротьби проти ЗС Іраку: „спеціальна операція”, „тримірна повітряно-наземна форма удару по противнику”, „далекій вогневий бій” тощо.

Аналіз війн кінця ХХ – початку ХХІ століть показує, що основними факторами, які впливали на збройну боротьбу були такі: фізико-географічні умови ведення збройної боротьби, розвиток засобів збройної боротьби, особливості підготовки повітряно-наступальних та повітряно-наземних наступальних операцій.

Характерною тенденцією зазначених війн стало, залучення багатонаціональних сил, для проведення операцій.

У сучасних війнах особливого значення набув підготовчий період. Він об'єднує: повітряно-морську транспортну операцію, розвідувальну операцію, операцію з забезпечення життєдіяльності військ. Досвід показує, що у цей час, як правило, здійснюється демонстрація сили, найефективнішим способом якої є зосередження вздовж берегів імовірного противника значних сил флоту, проведення широкомасштабних навчань, перебазування авіації на передові аеродроми тощо. З досвіду підготовки до бойових дій у зоні Перської затоки (1991 р.) та Іраку (2003 р.) він тривав близько п'ять місяців.

У війнах проти Іраку (1991 р., 1998 р.) основні завдання БНС були по суті розв'язані під час повітряної фази.

Чи було щось подібне у військовій історії? Ще в 1910 році, на початку розвитку авіації італійський генерал Джуліо Дуе почав розробляти теорію повітряної війни, яка була остаточно оформлена після закінчення Першої світової війни. Суть її полягала в такому. Авіація, завоювавши панування в повітрі, може ударами по адміністративних та економічних центрах противника примусити його капітулювати, тобто одна домогтися перемоги у війні (1500 ударних літаків, близько 200 літаків допоміжної авіації).

Теорія приваблива. Але вона набагато випередила реальне життя. Тому ні в ті далекі роки, не пізніше теорія італійського генерала не була прийнята як військова доктрина в жодній країні. Вона не була підтверджена ні в Першій, ні в Другій світовій війні. Після Другої світової війни США двічі намагалися за допомогою тільки авіації нанести поразку ворогу:

1) під час війни у В'єтнамі (1964 – 1973 рр.);

2) під час проведення повітряної наступальної операції „Ельдорадо Каньйон” проти Лівії (квітень 1986 р.)

Але цілі не були досягнуті [10, с. 6] .

У 1990 році теорію Д.Дуе знову почали розглядати. Багато військових теоретиків вважало, що рівень сучасної техніки дозволяє ударами з повітря розгромити ворога, та, принаймні, нанести йому таке ураження, яке вплине на результат війни загалом. На це і розраховувало командування багатонаціональних сил, надаючи рішуче значення повітряно-наступальній операції, яка отримала умовну назву „Буря в пустелі”. Надалі під час операцій в Югославії „Союзницька Сила” (1999 р.), Афганістані „Непохитна Свобода” (2001 р.) теорія Д. Дуе отримала практичний розвиток.

Наведене дає підстави стверджувати, що для ЗС України і для країни загалом, в початковий період війни найнебезпечнішим може стати перший масований удар, в який супротивник може вкласти величезні сили і нанести такі втрати, які вплинуть на подальший її хід. Перший удар та і всі наступні авіаційно-ракетні удари можуть стати складними і небезпечними, тому що буде потрібно не тільки відбивати далекобійну високоточну зброю супротивника, його малопомітну зброю, створену за технологією „Стелс”, але і доведеться також відбивати удар радіоелектронних засобів з метою дезорганізації всієї системи управління в державі.

Під час повітряних наступальних операцій зазначених війн у числі першочергових об'єктів ураження були ядерні і хімічні центри, нафтові свердловини і електростанції на території Іраку і Кувейту. Авіації багатонаціональних сил вдалося вивести з ладу значну їх частину. Це дає

можливість зробити висновок, що під час подібного повітряно-космічного нападу можна піддати ударам найважливіші об'єкти Збройних сил і економіки нашої країни, державного і військового управління, що може призвести до порушення життєдіяльності України й істотного ураження угруповань Збройних сил. Боротьба в початковому періоді війни все більше переміщається в повітря, а в перспективі – в космос. У міру розвитку космічної зброї небезпека першого масованого удару ще більше зростає.

Враховуючи досвід бойових дій авіації БНС, серйозною проблемою, наприклад, для військ ППО Іраку, була низька їх ефективність в нічних умовах.

Звертає на себе увагу добре організоване радіоелектронне придушення об'єктів збройних сил Іраку. Новим елементом в радіоелектронній боротьбі стало руйнування телевізійних передавальних центрів і радіомовних станцій. У зв'язку з цим все частіше обговорюються і робляться спроби освоїти на практиці такі форми дій, як „електронний удар” або „електронний наступ”, „операція по виведенню з ладу автоматизованих, комп'ютерних систем управління” тощо.

Активна інформатизація воєнної справи та розвиток інформаційної зброї істотно змінюють характер ведення воєнних дій та зумовлюють розширення їх просторових показників.

Війни кінця ХХ – початку ХХІ століть підтвердили зростаючу роль військово-морських сил в сучасній збройній боротьбі. ВМС показали здатність розв'язувати значний спектр завдань. Уперше в Перській затоці 1991 р. була наочно показана важлива роль ВМС у початковому періоді війни з знищення активних засобів ППО супротивника у взаємодії з авіацією. Варто зазначити, що у всіх трьох війнах в першому ешелоні у першому масованому ударі були саме крилаті ракети морського базування. А у війні 1998 р. під час операції „Лис пустелі” саме чергові сили ВМС США, які базувалися в Перській затоці КРМБ і палубною авіацією завдавали перший масований удар у взаємодії зі стратегічною і тактичною авіацією. Війни в Перській затоці наочно показали тенденцію до зростання носіїв крилатих ракет морського базування й насамперед атомних підводних човнів.

Аналіз воєнних конфліктів кінця ХХ – початку ХХІ ст. показав значне підвищення ролі сил спеціальних операцій. Командування та сили спеціальних операцій створені майже у всіх збройних силах передових держав світу. Західні аналітики вже сьогодні розглядають сили спеціальних операцій як “третю силу” після ядерних сил і звичайних військ. За досвідом війн в Перській затоці на спеціальні операції покладали такі завдання: організація антиурядових виступів, повстанських та партизанських рухів для дестабілізації обстановки в державі, відставки уряду; формування, підготовка повстанських та партизанських загонів; збір розвідувальних даних; здійснення диверсій тощо. Основними формами застосування сил спеціальних операцій були: розвідувальна; диверсійна; розвідувально-диверсійна; протидиверсійна; антитерористична; інформаційно-психологічна; пошуково-рятувальна тощо.

Війни, наприклад у Перській затоці та Іраку відкрили нові підходи командування БНС та БКС до поліпшення системи управління військами. Насамперед залученням у систему управління космічних засобів керування й зв'язки. Проведений автором аналіз дає можливість зробити висновок про тенденції до зростання цих космічних засобів. Створена система органів і пунктів управління, основою якої були автоматизовані, зокрема супутникові системи зв'язку, забезпечила вихід вищого керівництва США аж до президента на командирів окремих частин, кораблів і підводних човнів.

Наступною важливою тенденцією, яка проявилась у локальних війнах кінця ХХ – початку ХХІ ст. стало включення до складу вищих і середніх ланок управління ЗС США оперативних груп від національних збройних сил і обмін групами офіцерів зв'язку в ланці дивізія – бригада, це дало змогу вирішити проблему, пов'язану з управлінням багатонаціональним угрупованням.

Розгортання при штабах ВВС США, Франції і Великобританії оперативних груп від сухопутних військ, створення центрів управління тактичною авіацією при армійських корпусах США і команд при дивізіях і бригадах забезпечило тісну взаємодію Сухопутних військ і ВПС.

Аналіз розвитку та застосування сил і засобів збройної боротьби у війнах у зоні Перської затоки (1991 р.), Югославії (1999 р.), Афганістані (2001) та Іраку 2003 р. показав:

1. Кількісна і якісна перевага у засобах повітряного нападу була завжди на боці коаліційних сил.

2. У війні в Іраку 2003 р. (береться до уваги активна фаза дій) порівняно з війною 1991 року, зменшились масштаби і кількість застосування Сухопутних військ (особовий склад, танки, БМП, БТР, гармати польової артилерії, міномети) за стрімкого зростання:

космічних засобів збройної боротьби (58 в 1991 р. до 249 в 2003 р. – у 5 разів) з метою розвідки, навігації, виявлення стартів балістичних ракет, управління та зв'язку, метеозабезпечення та тощо;

високоточної зброї (від 8% в 1991 р. до 80% в 2003 р.), зокрема крилатих ракет повітряного базування (від 35 в 1991 р., 90 в 1998 р., до 500 в 2003 р.), та крилатих ракет морського базування (від 288 в 1991 р., 325 в 1998 р. до 800 в 2003 р.) [11, с. 19; 12, с. 109; 13, с. 14];

носіїв крилатих ракет морського (від 23 в 1991 р. до 49 в 2003 р. – в 2 рази) і повітряного базування (від 7 в 1991 р. до 32 в 2003 р. – у 4 – 5 разів). Проведений автором аналіз дає змогу виявити серед носіїв КРМБ стрімке зростання залучення есмінців та есмінців з керованою ракетною зброєю (від 4 в 1991 р. до 22 в 2003 – у 5 – 6 разів), а також атомних підводних човнів (від 8 в 1991 р. до 17 в 2003 р. – у 2 разів). Головним носієм крилатих ракет повітряного базування у війні 2003 р. як і у війні 1991 р. залишився стратегічний бомбардувальник В-52G [14, с. 322].

кількості БПЛА (від 30 в 1991 р., до 110 в 2003 р. – у 3 рази (від розвідувальних до бойових, оснащених протитанковою керованою ракетою „Хелфаїр”));

кількості літаків далекого радіолокаційного виявлення, управління та наведення, а саме: літаків Е-3 „АВАКС” (від 8 одиниць в 1991 р. до 25 одиниць 2003 р. – у 3 рази) та Е-8 „ДЖИСТАРС” (від 2 одиниці 1991 р. до 9 одиниць 2003 р. – в 4,5 рази) [15, с. 28];

кількості літаків виготовлених за технологією „Стелс”;

повітряних і наземних засобів РЕБ, розвідки;

3. Перехід на супутникові системи наведення дав змогу значно збільшити кількість літаків, здатних застосовувати високоточну зброю (ВТЗ) по наземних об'єктах. У 1991 р. високоточну зброю могли застосовувати лише 106 американських літаків (44 F-117 та 62 F-111), в операції „Свобода Іраку” ВТЗ застосовувало близько 90 % авіації.

4. Значні зрушення відбулись у розвитку стратегічної бомбардувальної авіації. Так, якщо у війні у Перській затоці 1991 року в основному застосовувався один тип стратегічних бомбардувальників (В-52), то у війні 1998 року спостерігається застосування двох типів (В-52, В-1В). У війні в Іраку 2003 р. кількість типів стратегічних бомбардувальників зросла до трьох (В-52, В-1В, В-2А). Спостерігається зріст і їх тактико-технічних характеристик – швидкість, дальність польоту (радіус дій), бойове навантаження тощо. Варто зазначити, що перші вдалі випробування КРПБ АГМ-86С з борту В-52 у 1991 р., були поштовхом до подальшого переобладнання КРПБ з ядерного у звичайне спорядження і їх модернізації (блок 2, блок 3, блок 4);

5. У зоні Перської затоки набуто досвіду застосування наземно-космічних ударних комплексів. В основі їх побудови знаходилась інтеграція космічної системи виявлення стартів балістичних ракет „Імеюс” і наземного ЗРК „Петріот”. Така інтеграція дозволила вперше в історії створити принципово новий клас зброї – протиракетну, що забезпечує об'єктову протиракетну оборону. Ґрунтуючись на цьому досвіді, США після війни у зоні Перської затоки розпочали розгортання глобальної системи ПРО на американському континенті у межах системи СОІ.

Проведений автором аналіз війн кінця ХХ – початку ХХІ століть, дає змогу зробити висновок, що керівництво коаліційними силами приділяло увагу взаємного пов'язування технічних можливостей засобів збройної боротьби з бойовими завданнями для їх найефективнішого використання.

Отже, вищенаведене дає змогу визначити загальні тенденції сучасної збройної боротьби:

зростання тенденції до застосування об'єднаних, коаліційних та багатонаціональних формувань;

застосування в збройній боротьбі ЗС побудованих на професійній основі;

зростання ролі початкового періоду воєнного конфлікту;

зростання значення інформаційного фактора;

підвищення ролі і значення спеціальних операцій;

глобалізація систем розвідки та зв'язку;
перехід від управління військами до управління зброєю;
поширення просторового розмаху і динамізму збройної боротьби.

Так, воєнні дії все більше набувають рис так званих війн шостого, а у недалекому майбутньому – сьомого покоління. Їх найхарактернішими рисами є такі: широке застосування високоточної звичайної зброї повітряного (повітряно-космічного), морського і наземного базування, зростання масштабів інформаційної та радіоелектронної боротьби; набуття операціями об'ємного (повітряно-наземного) та високоманевреного характеру з одночасним проведенням взаємопов'язаних дій різних видів збройних сил, родів військ на суші, у повітрі, космосі і на морі; підвищення уваги до захисту від нападу з повітря і космосу як стратегічного завдання збройних сил; зростання ролі початкового періоду війни, його напруженості та можливості заподіяння противнику важких незворотних втрат, захоплення стратегічної ініціативи, а за сприятливих умов – досягнення основних воєнних цілей збройної боротьби; розгляд як першочергових об'єктів одночасного ураження масованими ракетно-авіаційними ударами не тільки розгорнутих угруповань військ (сил) противника, але й найважливіших центрів державного і воєнного управління, ключових елементів економічної та воєнної інфраструктури, районів формування стратегічних резервів тощо; підвищення здатності до швидкого переміщення на значні відстані значних угруповань військ (сил) та їх розгортання у найстисліші терміни (стратегічна мобільність); поява у зв'язку з цим у складі збройних сил держав таких функціональних елементів, як сили швидкого реагування; зростання тенденції до коаліційних воєнних дій держав і створення з цією метою міжнаціональних військових формувань (зокрема сил швидкого реагування). Підтвердили тенденцію стосовно основних форм способами сучасної збройної боротьби. Так, основними формами застосування угруповань військ (сил) у війнах у зоні Перської затоки, Іраку, Югославії були повітряно-наступальні й повітряно-наземні наступальні операції, систематичні бойові дії й удари. Зазначені операції об'єднували такі основні етапи: 1 етап – завоювання переваги в інформаційному середовищі, управлінні військами і зброєю; 2 етап – завоювання переваги в космосі, повітрі та в океані (на морі); 3 етап – завоювання переваги на землі.

При цьому операції проводилися як самостійні, так і загальні з військами (силами) інших держав – наступальні, оборонні, повітряні, повітряно-наземні й спеціальні (аеромобільні, пошуково-рятувальні тощо). Наступальні й оборонні операції найчастіше обмежувалися оперативно-тактичним і оперативним масштабом (армійського або корпусного рівня).

Отже, вищезазначене дає змогу висловити такі рекомендації з метою використання набутого досвіду у підготовці Збройних сил України:

1) з метою вчасного розкриття задуму противника, його заходи щодо підготовки до війни, щоб не припуститися подібної помилки як в Іраку в 1991 р., Югославії (1999 р.) і не втратити часу, є необхідність створити в нашій державі систему попереджень про агресії, з'єднаною єдиною системою керування. Її основними частинами повинні бути підсистеми наземної, повітряної, морської й космічної розвідки, які вирішували б розвідувальні завдання за допомогою контролю за станом політичної, економічної й військової структур розвідувальних країн;

2) впроваджувати та розвивати засоби розвідки, зв'язку, навігації й метеозабезпечення космічного базування;

3) організувати комплекс заходів ППО для захисту важливих об'єктів на території України (атомних електростанцій, об'єктів хімічної промисловості, нафтопроводів, газопроводів тощо);

4) забезпечити захист на Україні телевізійних передавальних центрів і радіомовних станцій автоматизованих, комп'ютерних систем управління тощо від „електронного удару”, „електронного наступу”, або „операції по виведенню з ладу автоматизованих, комп'ютерних систем управління”. Якщо не шукати завчасно способів протидії засобам РЕБ, вони можуть звести нанівець зусилля комплексів ППО. Кажучи про надійність радіоелектронного придушення, потрібно зазначити, що в теперішній час в частинах РЕБ України немає засобів для придушення радіорелейних, тропосферних і космічних ліній зв'язку супротивника;

5) створити відповідні системи органів і пунктів управління, основою яких були б автоматизовані, зокрема супутникові, швидкодіючі й захищені системи зв'язку з можливістю стійкого зв'язку до тактичної ланки включно;

6) поліпшити захист бойових порядків ППО зокрема: взаємне й безпосереднє вогневе прикриття; максимальне можливе рознесення бойових порядків; інженерне устаткування й маскування, створення системи запасних і хибних позицій і елементів (зокрема випромінювальних засобів):

7) підвищити ефективність дій ППО в нічних умовах;

8) створити державну систему протиракетної оборони (ПРО), в основі якої були б космічні апарати, які здатні оперативно сигналізувати про ракетну атаку;

9) впроваджувати у вітчизняне військове авіаційне виробництво технології типу „Стелс” та безпілотних літальних апаратів;

10) досвід зазначених війн у Перській затоці підтверджує істотний вплив рівня бойового вишколу виучки як льотчиків, так і розрахунків засобів ППО на успіх виконання бойових завдань. Війна в Перській затоці 1991 р. показала на практиці, наскільки важлива підготовка льотчиків, тим більше на місцевості, яка схожа за рельєфом місцевості і розташуванням об'єктів ураження до реальної. Є необхідність створити в Україні подібні полігони для відпрацювання нових форм і способів збройної боротьби видами й родами військ проти евентуального супротивника. Особливу увагу приділити діям військ у нічних умовах. У військах ППО України повинні проводитися навчання, на яких відпрацьовувалися б питання боротьби з оперативно-тактичними ракетами і засобами повітряного нападу, які виготовленні за технологією “Стелс”;

11) приділити увагу щодо підготовки збройних формувань ЗСУ, до спільних дій у міських умовах;

12) у зв'язку з тим, що Україна в силу об'єктивних і суб'єктивних причин ще поки не має стримувального фактора недопущення розв'язання війни на своїй території (наявність ядерної зброї, зброї космічного, повітряного, морського наземного базування на рівні розвинених держав світу) є необхідність створити умови колективної безпеки з іншими країнами;

13) удосконалювати форми й способи організації морально-психологічного забезпечення застосування ЗС, готувати війська до тих форм і способів ведення бойових дій, які дійсно можуть бути використані евентуальним супротивником;

14) підвищити роль аналітичних центрів та інших науково-дослідних установ у вивченні особливостей ведення локальних війн з подальшим розробленням конкретних рекомендацій, впроваджувати позитивний досвід у ЗС України;

15) забезпечити своєчасне розроблення методичної літератури з питань сучасних форм і способів збройної боротьби за досвідом локальних війн з метою підготовки й перепідготовки особового складу ЗС України;

16) необхідно активізувати роботу серед населення України з метою підвищення опору й зменшення негативних факторів, таких як розгубленість, паніка тощо, на випадок виникнення збройних конфліктів або локальної війни на території країни;

17) приділяючи належну увагу локальним війнам і збройним конфліктам і миротворчим операціям, не варто повністю відкидати певну вірогідність широкомасштабної війни й необхідність підготовки до неї.

Історія вчить, що армія, яка не йде в ногу з науково-технічним прогресом, перебуває в полоні відживших стереотипів, не вміє правильно прогнозувати нові явища і робити з них практичні висновки, приречена на поразку.

1. Summers Harry G. *A critical analysis of the Gulf War*. – 1994. – 218 p. 2. Watson Bruce W. *Bruce George. Military Lessons of the Gulf War. International analysis Group on the Gulf War*. – 1993. – 320 p. 3. Гореев М.А. *Если завтра война*. – М.: Вла Дар, 1995. – 130 с. 4. Слипченко В.И. *Войны шестого поколения. Оружие и военное искусство*. 5. Толубко В.Б., Бут Ю.І., Косевцов В.О. *Основні закономірності сучасних локальних війн та збройних конфліктів*. – К: НАОУ, 2002. – 67 с. 6. Телелим В.М. *Збалансованість оборонної політики щодо воєнної організації, озброєння і військової*

техніки // Реформування Збройних Сил України: пріоритети, передумови та перспективи. – К., 2001. – С. 24–27. 7. Артюшин Л.М., Мосов С.П. Застосування сил і засобів повітряної розвідки наземного противника у сучасних операціях і воєнних конфліктах // ТА. – 2000. – № 24. – С. 76–80. 8. Рибак М.І., Бадах Ю.Г. Воєнне мистецтво в локальних війнах після Другої світової війни. – К.: НАОУ, 2000. – 133 с. 9. Макаров В.Д., Горелов В.И. Применение космических средств вооружённой борьбы в зоне Персидского залива (1990–1991 гг.) / Локальні війни та збройні конфлікти сучасності: проблеми розвитку теорії і практики. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Ч. 2. – К.: УІВІ, 2003. – С. 19–24. 10. Воєнне мистецтво в локальних війнах 90-х років ХХ – початку ХХІ століть: Навч. посібник. – К.: НАОУ, 2004. – 173 с. Квартальне інформаційне зведення щодо проведення воєнної операції ЗС США та їх союзників під умовною назвою “Свобода Іраку”. – К., 2003. – 60 с. Лебедев Ю, Лютов Й., Назаренко В. Война в зоне Персидского залива: уроки й выводы // Военная мысль. – 1991. – № 11–12. – С. 109–117. 13. Аналитический обзор: Боевые действия в зоне Персидского залива. – М.: ТАСС, 1991. – 82 с. 14. Доценко В.Д. Флоты в локальных конфликтах второй половины ХХ века. – М.: Тара-Фантастика, 2001. – 512 с. 15. Краснов А. Воздушная разведка в региональных вооружённых конфликтах // Зарубежное военное обозрение. – 1994. – № 12. – С. 28–33.

УДК 355.42.421/424.423

О.В. Статінов

Харківський інститут танкових військ Національного технічного університету
„Харківський політехнічний інститут”

РОЛЬ І МІСЦЕ ВІЙСЬК РХБ ЗАХИСТУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ЄВРОПИ ТА НАТО

© Статінов О.В., 2006

Наведено огляд шляхів євроатлантичної інтеграції України до систем світової колективної безпеки. Зроблено висновок про пріоритетність розвитку системи радіаційного, хімічного, біологічного (РХБ) захисту та окреслено основні шляхи розв’язання завдань щодо вдосконалення організаційно-штатної структури та технічного оснащення військ РХБ захисту.

In article the review of ways of the euroatlantic integration of Ukraine is presented to systems of global collective safety. It is drawn a conclusion about priority developments of system of radiating, chemical, biological protection (RCB) and the basic ways of the decision of problems{tasks} concerning improvement organizational structures-regular and a hardware of armies of RCB protection are certain.

Процеси, що спрямовані на євроатлантичну інтеграцію у колишніх постсоціалістичних країнах Європи, поступово змінюють суспільну думку в Україні та стратегічне бачення системи національних інтересів і цінностей, спонукають до необхідності перегляду існуючої системи національної безпеки і входження до нових систем колективної безпеки [1, с. 10].

Сьогодні можна відзначити, що відносини Україна – НАТО мають свою власну історію. Реалізація стратегічної мети України щодо входження до системи колективної безпеки відбувається паралельно як у воєнно-політичному, так і соціально-економічному напрямках, на цьому ґрунтується наша політика у відносинах з країнами Європи та НАТО [2, с. 92–93]. Україна усвідомлює, що на цьому етапі розвитку суспільства, загроза широкомасштабної збройної агресії відсутня, але майбутнє України – в системі колективної безпеки. Сьогодні проблематично повною мірою виконати конституційні завдання щодо захисту суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності